

Monumentnummer*: 8297

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 14 oktober 1965
Kadaster deel/nr 82954/144

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Arnhem		Arnhem		Gelderland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Bakkerstraat	16 A	A		6811 EG	Arnhem		
Bakkerstraat	17			6811 EG	Arnhem		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel	
Arnhem		O				7759	

Omschrijving**

Inleiding

Fors huis "de Crabbe", met lijstgevel (ca.1800), waarin de uromlijsting in Lod.XVI. Drie kleinere achterhuizen (XV-XVIII) met top- en trapgevels met ezelsruggen. Tegen noordgevel achterhuizen een 16de eeuwse vierkante toren, waarin kruisgewelf op platte ribben. Meest oostelijke achterhuis (XV) in zeer complete staat bewaard, met in zuidgevel oorspronkelijk kruisvenster en tandfries. Voorts in de gevels diverse interessante details, zoals gave 18de eeuwse vensters met oorspronkelijke schuiframen en tal van bouwsporen. Vele belangwekkende inwendige elementen, zoals kelder (XV), kapconstructies en balklagen met sleutelstukken (XV- XVIII), keuken met aanrecht, schouw, kasten (XVIII), schouwwerfje op 17de eeuwse beeldhouwde consoles in achterhuis.

Het huis "de Crabbe" bezit een gecompliceerde opzet en bouwgeschiedenis. De thans nog aanwezige oudste bouwdelen van het pand dateren uit de 15de eeuw (meest oostelijke achterhuis). Dat het om een van de aanzienlijke middeleeuwse huizen in Arnhem gaat, geeft de aanwezigheid van een forse toren aan, die reeds op de midden 17de eeuwse kaarten van Blaeu staat aangegeven. Het omstreeks 1800 sterk gemoderniseerde voorhuis bezit een drietal oude achterhuizen, die aan de noordelijke zijde geheel vrij staan aan een steeg, toegankelijk via een poortje aan de Bakkerstraat. Deze achterhuizen hebben gezien de vele bouwsporen en -restanten een middeleeuwse oorsprong. In de 18de eeuw zijn veel herstellingen en vernieuwingen uitgevoerd. Uit deze periode dateren de in de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

zuidgevels aanwezige vensters met schuiframen met schouderboogvormige bovenzijde, de bovenbouw van het tweede achterhuis en verschillende inwendige elementen zoals de fraai bewaard gebleven keuken.

Het huis "de Crabbe" werd van 1735 tot 1868 achtereenvolgens bewoond door de bekende drukkers en boekverkopers Gideon de Gast en zijn zoon Louis, Paulus Nijhoff, zijn zoon Isaac Anne en kleinzoon Paulus Nijhoff. De 18de eeuwse verbouwingen zullen na de aankoop in 1735 zijn uitgevoerd. Thans bezit het pand wat betreft de onderbouw een winkelfunctie. De huidige winkelpui is van recente datum, met behoud van de oude deuromlijsting in Lod.XVI-stijl.

Omschrijving

Het pand is gesitueerd in de oostelijke gevelwand van de Bakkerstraat. Links bevindt zich een door een eenvoudig bakstenen poortje afgesloten steeg. Het gecompliceerde pand bestaat uit een voorhuis en drie achter elkaar gelegen achterhuizen. Tegen de noordgevel van het middelste achterhuis staat een vier- kante toren. Het voorhuis bezit een rechthoekige plattegrond, twee volledige bouwlagen en een zolderverdieping met twee naast elkaar gelegen zadeldaken, die middels een lessenaarsdak zijn aangekapt aan de hoog opgetrokken voorgevel (mezzanino). Tegen de achtergevel staat een tweelaags achterhuis met zadeldak, gedekt met gesmoorde pannen, en aan de achterzijde aansluitend op een middeleeuwse trapgevel met ezelsrugvormige afdekkingen. Op de achtergevel hiervan sluit een wat lager achterhuis aan, bestaande uit twee bouwlagen en een zadeldak met rode oud Hollandse pannen. Dit achterhuis bezit een middel- eeuwse onderbouw en een 18de eeuwse verdieping met kap tussen 18de eeuwse topgevels. Tegen de noordgevel van dit achterhuis en de achtergevel van het eerste achterhuis staat een vierkante toren, waarvan drie geledingen bewaard bleven. De toren sluit af met een flauw hellend schilddakje. Tegen de achtergevel van het middelste achterhuis bevindt zich een derde huis, betaande uit een hoge bouwlaag, een zadeldak en middeleeuwse trapgevel aan de achterzijde.

Het vrijwel geheel vroeg 19de eeuwse voorhuis is gemetseld in baksteen in kruisverband en bezit een vier traveeën brede voorgevel met grotendeels vernieuwde pui. Oorspronkelijk is nog de monumentale deuromlijsting in late Lod.XVI stijl, voorzien van kroonlijst op consoles en een fries met slingerranken. In de bovenliggende bouwlagen eenvoudige vensters met strekken, hardstenen lekdorpels en 6-ruits schuiframen of dubbele 2-ruits draairamen. De gevel sluit af met een houten hoofdgestel met metopen en triglyfen. In de linker zijgevel bevindt zich een ingang met oud kozijn en moderne deur onder een bovenlicht met roedenverdeling.

Het eerste achterhuis bezit aan de steegzijde (noordgevel) een deels gepleisterde middeleeuwse gevel met Y-anker en twee kozijnen met 8-ruits schuiframen. De bakstenen bovenbouw vertoont 18de eeuw metselwerk en twee kozijnen met 18de eeuwse veelruits schuiframen.

In de zuidgevel van dit eerste achterhuis in de tweede bouwlaag twee 18de eeuwse vensters met veelruits schuif- ramen. Het tweede (middelste) achterhuis, dat ten opzichte van het eerste achterhuis inspringt, bezit aan de steegzijde (noordgevel) laat middeleeuws metselwerk en 18de eeuwse kozijnen onder rollagen, links een ingang met opgeklampte deur met 4-ruits bovenlicht, rechts een venster met 28-ruits schuifraam. Voor de ramen diefijzers. In de tweede bouwlaag een 18de eeuws venster met 30-ruits schuifraam met schouderboogvormige bovendorpel. De zuidgevel is gemetseld in middeleeuwse baksteen (formaat 28x6«-7x13-14 cm.). In deze gevel een kelderlicht en in de tweede bouwlaag twee grote 18de eeuwse vensters met veelruits schuiframen en schouderboovormige bovendorpels. De toren is gemetseld in 16de eeuwse baksteen (formaat 25«-5-12 cm, 10 lgn = 64 cm.) en bezit boven de vensters gemetselde bogen. De huidige vensters bezitten 19de eeuwse schuiframen. Grote laatmiddeleeuwse Y-ankers. De toren bezit beneden een originele, in verband gemetselde afschuining met natuurstenen blokken beneden.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het derde achterhuis is geheel gemetseld in middeleeuwse baksteen (formaat 26-28x6x14, 10 lgn = 83 cm.). De achtergevel is gepleisterd. In de noordgevel, afsluitend met een bloktandlijst, bevinden zich twee grote 18de eeuwse vensters met veelruits schuiframen. In de zuidgevel bevindt zich links een dichtgezet middeleeuws venster met sponning in de dagkanten en rechts een groot natuurstenen kruiskozijn, waarachter een kleiner, jonger venster. Fragmenten van bloktandlijsten.

In het inwendige zijn onder meer van belang: in het voorhuis driezijdig omlopende kapconstructie met gepende gebinten (ca. 1800), aan de achterzijde aansluitend op bakstenen topgevels met vlechtingen. In het eerste achterhuis 18de eeus balkenplafond. Het tweede achterhuis is onderkelderd met een kelder met hoog tongewelf, 18de eeuwse bakstenen trap en natuurstenen trap naar toegang steegzijde. In de kelder drie kaarsnissen. In de eerste bouwlaag een vrijwel compleet bewaarde laat 18de eeuwse keuken met houten en betegelde wanden, rode Wesersteen op de vloer, aanrecht met houten deurtjes, natuurstenen gootsteen, oude kozijnen en deuren. Balkenplafond met sleutelstuk (XVI?). Voorts 18de eeuwse kapconstructie. Het derde achterhuis bevat tegen de binnenzijde van de westgevel een dubbel gewelfje ter ondersteuning van een schoorsteen. De gewelfjes rusten op kleine gebeeldhouwde hoofdjes (ca. 1600). Voorts tegen de oostgevel aanzetten verdwenen schouw. Oud balkenplafond met eenvoudig geprofileerde sleutelstukken. Hierboven een kapconstructie bestaande uit twee dekbalkgebinten met vellingkanten, pengatverbindingen en gesneden telmerken.

De eerste geleding van de toren wordt overkluisd door een kruisgewelf met brede platte ribben. In bovenliggende geledingen van de toren diverse oude kozijnen en een wandkastje met houten pilastertjes en paneeldeurtje.

Waardering

Gecompliceerd opgezet huis, waarvan voorhuis met lijstgevel uit ca. 1800, drie grotendeels middeleeuwse achterhuizen met diverse belangwekkende bouwsporen en -onderdelen uit 15de eeuw tot 19de eeuw, 16de eeuwse toren met overwelfde onderbouw. Vele belangrijke interieurelementen (XV-XVIII). Het huis "de Crabbe" is van algemeen belang wegens architectuur- en cultuurhistorische waarde. Het huis heeft een interessante en afleesbare bouwgeschiedenis (uitstrekkend van XV-ca. 1800), van belang voor de architectuur-/bouwhistorische wetenschap. De forse lijstgevel heeft voor de Bakkerstraat een hoge beeldwaarde. Voorts door de gecompliceerde opzet met reeks achterhuizen van stedenbouwkundig belang als onderdeel van de oorspronkelijke nederzettingsstructuur (rooilijnen, verkaveling) van de middeleeuwse stadskern van Arnhem.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Werk-woonhuis

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument